

M. PYLYPCHUK, I. NOSKO
ON THE PROBLEM OF UNTRANSLATABILITY OF LANGUAGE UNITS

The suggested exploration is devoted to the problem of the untranslatability of the original language units in the context of the linguistic-cultural approach. The main scientific and scholarly works of leading foreign and domestic linguists and translators have been analyzed. The categories of untranslatability, as well as translation methods which should be used by the translator to ensure adequate rendering of the non-equivalent vocabulary are figured out.

Keywords: dichotomy “language-culture”; equivalence; category of untranslatability; types of untranslatability; “the minimax strategy”.

M. PYLYPCHUK, I. NOSKO
ON THE PROBLEM OF UNTRANSLATABILITY OF LANGUAGE UNITS

Before examining of the processes of translation itself, it is necessary to accept that although translation has a central core of linguistic activity, it belongs most properly to semiotics. Thus, translation is not only the transfer of meaning contained in one set of language signs into another one through competent use of the dictionary and grammar. This process involves a whole set of extra-linguistic criteria also, that pushes us to define the process of translation through the prism of culture.

Both the most prominent foreign linguistic scholars such as Edward Sapir, Benjamin Lee Whorf, Georges Mounin, John Catford and national scientists Jurí Lotman, Roman Jakobson agree that once the principle is accepted that sameness cannot exist between two languages, it becomes

possible to approach the question of the untranslatability in the translation process.

The untranslatability, according to O.Zhylyavska, is the absence in the recipient language of the ideal equivalent to one or another word or concept of the original language. It is rendered through the translator’s ability to use a variety of translation techniques such as transcoding, explanatory translation and so on.

J.Catford distinguishes two types of untranslatability, which he terms as linguistic and cultural ones. On the linguistic level, untranslatability occurs when there is no lexical or syntactical substitute in the target language for a source language item.

The cultural untranslatability goes beyond the purely linguistic and concerns cultural framework or the source language. These are cultural realities, (in particular, idioms, the analogues of which do not have exact equivalents in another culture. Lexical units denoting these realities belong to the category of non-equivalent vocabulary. Translators are usually forced to use transliteration or transcription, hoping for a clarifying function of the contextual environment. For example: козак – Cossack.

Thus, the theory of translation tends to normativity, by making the translator choose the optimal option even in pragmatics. For this, the translator chooses one of the possible solutions, which promises the maximum effect with minimal effort. That is to say, the translator intuitively resolves for the so-called “the minimax strategy”.

Стаття надійшла до редакції 18.04.2018

УДК 811.111’42

ПРАДІВЛЯННА Людмила

ЛІНГВОПОЕТИЧНИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ СЮРРЕАЛІСТІВ У РЕФЛЕКСІЇ ЙОГО ТЕОРЕТИКІВ ТА ПОЕТІВ

Стаття присвячена аналізу теоретичних доробок засновників та поетів сюрреалізму, висвітленню характеру сюрреалістичного експерименту зі словом та узагальненню ідей теоретиків та практиків цього руху щодо цілей та мовних засобів створення сюрреалістичних образів. Розглянуто естетичні засади сюрреалізму, проаналізовано мовні доміанти сюрреалістичної поезії. У ролі ключової категорії сюрреалізму виділено образ, який дозволив поетам заглибитися в дослідження підсвідомого.

Ключові слова: сюрреалізм; Андре Бретон; автоматичне письмо; сюрреалістичний образ.

Вступ. Будь-яка національна культура розвивається не ізольовано, але неминуче відчуває вплив ідей та духовних пошуків інших культур. Різноманітність напрямків і стилів у європейському мистецтві та літературі кінця XIX – початку XX століття стало яскравим свідченням розриву з академічними традиціями, що доміну

вали в літературі, науці й мистецтві, та пошуку засобів вираження нової системи цінностей.

Інтелектуальні процеси, які торкнулися наукової, філософської та художньої думки на початку XX ст., послужили тим фоном, на якому стали можливі радикальні експерименти в поетичному мовотворенні. Мовна тематика і

© Прадівлянна Л., 2018

проблематика вийшли на перший план в означений період у найрізноманітніших дисциплінах: логіці, психології, етнології та ін. Сама наука про мову почала диференціюватися, прагнучи в той же час до єдиного методу лінгвістичних досліджень (Ф. де Соссюр, Р. Якобсон, Я. Мукаржовський). Зосередження уваги на творчих потенціях мови збігається за часом зі сплеском художнього новаторства в галузі мовотворення, з так званою «епохою пошуку і експерименту», авангардом.

Аналіз публікацій та постановка проблеми. Сучасні дослідники виявляють підвищений інтерес до мовних систем експериментального характеру, тому що в них гостро ставляться всі традиційні проблеми лінгвістичного знання. На думку В.В. Фещенка, який розуміє мовний експеримент як «мовну діяльність, спрямовану на художнє і / або наукове дослідження власних естетичних і пізнавальних можливостей», в основі художнього експерименту лежить творчий процес максимального розкриття мовних можливостей. Крім того, «мовний (лінгвопоетичний) експеримент дозволяє осмислити такі явища, як межі мови і свідомості, взаємодію різних художніх мов, можливість створення єдиної мови науки і мистецтва» [9, с. 1].

Науково-експериментальний характер свого методу постійно підкреслювали і практики сюрреалізму – авангардного руху першої половини ХХ ст.

Аналіз сучасної літератури з питань сюрреалізму виявив значну низку наукових доробок, що стосуються різних аспектів цього феномену. Накопичено багато праць щодо його політичних амбіцій, взаємодії ідей З. Фрейда та А. Бретона, розглянуто проблеми підсвідомого та критично проаналізовано теоретичні здобутки загалом (М. Nadeau, D. Perkins, G. Mead, I. Higgins, M. Caws, W. Fowlie, D. Gascoyne, Ап. Елені Стерьюопулу, Л.Г. Андреев, П. Коган, С.І. Великовский, І.С. Кулікова і ін.). Серед текстуальних підходів до вивчення спадщини сюрреалізму слід особливо виділити стилістичний (Дж. Мід, І. Хіггінс, О.С. Домарацька), у якому сюрреалістична образність у французькій поезії розглядається шляхом аналізу різних рівнів мови. На матеріалі української поезії сюрреалізм досліджували І. Павелко, Л. Скоріна, О. Петрова, О. Маланій, І. Нікітова, Ю. Ковалів, В. Радзівська. Чеський та український варіант сюрреалізму порівнювала І.І. Забіяка, виокремлюючи особливості цих національних версій руху.

Поза межами досліджень ще досі залишається один з найцікавіших аспектів сюрреалістичного дискурсу – питання художнього мовотворення, лінгвопоетичного експерименту.

Метою нашої роботи стає аналіз теоре-

тичних доробок засновників та поетів сюрреалізму, висвітлення та узагальнення ідей теоретиків та практиків цього руху щодо цілей, засобів, характеру сюрреалістичного експерименту зі словом.

Сюрреалізм як авангардний рух почався у літературних колах повоєнної Франції та являв собою, перш за все, протест проти Західної цивілізації, «байдужої до душевного світу людини», проти її логіки і раціоналізму які, за словами незмінного лідера групи Андре Бретона, привели до «заборони на будь-які пошуки істини, які не відповідають загальноприйнятим» та «суворого рабства мислення» [1, с. 291], а на думку письменника Рене Кревеля, зробили особистість «відсталою і тупою» [1, с.164].

Безпосередніми попередниками сюрреалізму були дадаїсти та поети-символісти і романтики (Бодлер, Нерваль, Малларме, Новаліс, Рембо, Лотреамон і ін.). Однак особливу роль у розвитку сюрреалістичних ідей зіграли відкриття З. Фрейда та К. Юнга. Саме тоді в лікарських кабінетах психоаналітиків почалася своєрідна революція, підхоплена письменниками, поетами і художниками, яка сприяла розвитку інтересу до глибинних процесів людської психіки і, відповідно, відкриттю нових шляхів художнього вираження.

Віддавши належне відкриттям З. Фрейда, сюрреалісти закликали до відродження прав на уяву та намагалися через апеляцію до підсвідомого та сновидінь «радикально змінити спосіб, яким людина бачить життя і організовує світ» [7, с. 26]. «У неспокійних видіннях на порозі ранку і снів – ось де ми дійсно виявляємо залишки нашої величч», – писав Рене Кревель [1, 168]. В епоху повоєнної кризи заміною розуму, який «скомпрометував себе», стала сюрреалістична революція – суто духовна, індивідуалістична.

Теоретичні засади сюрреалізму. Теоретичні основи сюрреалізму як філософії і художнього методу найяскравіше відбилися в двох маніфестах Андре Бретона 1924 і 1929 років. Ці програмні заяви встановлюють зв'язок естетики сюрреалізму з усією попередньою культурною традицією, формулюють сюрреалістичні принципи творчості й окреслюють шляхи розвитку теорії в рамках художнього мислення ХХ століття.

У Першому Маніфесті Сюрреалізму (1924 р.) Андре Бретон критикує матеріалістичну та реалістичну точки зору, які, на його думку, підкорюючись найнікчемнішим смакам публіки, нищать науку та мистецтво, та покладається на вказівки сну, вірячи, що сон може слугувати рішенням ключових проблем життя, оскільки, на думку письменника, сам розум черпає підказки із підсвідомого. Тому Бретон пропонує об'єдна-

ти сон та реальність – такі протилежні, на перший погляд, стани – в абсолютну реальність, у сюрреальність [3].

Згодом американський поет-сюрреаліст Філіп Ламантіа влучно назве сюрреалізм філософією, «яка намагається сформувати єдність між протилежними силами» [12, с. XXVII]. Сюрреалізм стирає межі всіх загальноприйнятих опозицій – сном і пробудженням, між словом і образом, розумом і божевіллям, життям і смертю. Його базовими принципами стануть посилення протиріч і автоматичне письмо.

У Маніфесті Андре Бретон розповідає про фразу, що випадково виникла в його голові: «Ось людина, розрізана вікном навпіл» [3, 439], яка вразила його своєю візуальною якістю і довільністю. Саме вона привела до відкриття «автоматичного письма» і, зрештою, до розуміння сюрреалізму як психічного автоматизму: «диктування думки поза всяким контролем з боку розуму, поза яких би то не було естетичних або моральних міркувань» [3, с. 443].

Автоматичне письмо стало головною категорією сюрреалістичної естетики. Даючи визначення цього методу письма, російський поет Б. Поплавський писав: «Він складається якби з можливо точного запису внутрішнього монологу, або, правильніше, всіх почуттів, всіх відчуттів і всіх супутніх їм думок, з можливо повною відмовою від вибору і регулювання їх, в чистій їх алогічній складності, з якою вони вимовляються» [цит. по 8, с. 78].

Подібну думку висловив і британський поет-сюрреаліст Девід Гаскойн: «Коли ви пишете сюрреалістичні вірші, вам потрібно очистити розум, взяти чистий аркуш паперу і дозволити уяві захопити вас» [13].

Сам Бретон змальовує, як він спробував «фіксувати увагу на більш-менш обірваних фразах, які при наближенні сну, у стані цілковитої самотності стають відчутними для свідомості, хоча визначити їх призначення виявляється неможливим» [3, с. 438]. Вдавшись до літературного експерименту, він вирішує домогтися від себе швидкого монологу, при якому критична свідомість не встигає винести жодного судження.

Це призвело до насичення поезії несподіваними і провокаційними образами, які, на думку сюрреалістів, не тільки народжуються в підсвідомості, але є безпосереднім вираженням підсвідомих бажань, страхів, табу.

Експериментування з мовою. «Тотального звільнення духу» сюрреалісти сподівалися досягти через революцію в методі письма, в мові [1, с. 137]. У Другому Маніфесті Бретон підкреслює, що сюрреалізм перш за все ставив собі за мету дослідження форм людського самовираження. А це означало насамперед

дослідження мови. Бретон порівнює сюрреалістичний вірш з ящиком Пандори, відкривши який поет ніби випускає на свободу «орди слів». І в той час як звичайні логічні механізми речення не в змозі «пробудити людину від життєвого сну», сюрреалістичний вірш та образи, які приходять на межі сну і неспання, здатні забезпечити цінне для життя емоційне потрясіння та заставити людину по-іншому подивитися на своє життя [1, с. 314].

Тому про сюрреалізм можна говорити як про своєрідний тип художнього мислення, в основі якого – віра, що, крім раціональної реальності, відображеної в загальноприйнятих конвенціональних мовних системах, існує більш велика реальність, для вираження якої потрібна інша мова. За влучним зауваженням Роже Вітрака, «Занадто довго слова вважалися ексклюзивними знаками мови. <...> Якщо мова та мовлення мають свої слова, то у думки повинні бути свої» [1, с. 157].

І це не імітація ментальних образів, але безпосередній контакт з підсвідомим, яке оформлюється в певну мову. Грецька дослідниця Ап. Стерьєпулу пояснює: «Між глибинним змістом несвідомого і його виразом виступає перший крок «усвідомлення», який <...> являє собою використання певного лінгвістичного коду». Далі йде «вторинний процес» – знайти у потоці «тематично зв'язний зміст». Дослідниця вказує, що «без посередництва мовної структури підсвідоме приречене на вічний морок ув'язнення». Тому такої важливості набуває сюрреалістичний експеримент, який прагне не стільки до оновлення художніх засобів, як до «звільнення людського самовираження» [7, с. 61-62].

Сюрреалістичною заповіддю стає «повернення до витоків», в тому числі – до «витоків мови, до її першоматерії, до її необробленої форми» [7, с.60]. Звідси – «вербально-акустична» природа автоматичного послання [7, с.61]. Сучасні дослідники, говорячи про ранні етапи розвитку людини і мови, пишуть про те, що первісна мова, слова, пробуджували певні образи, які допомагали людям обмінюватися досвідом. За словами канадської дослідниці Ш.Квинн, з накопиченням знань почала домінувати раціональна думка, а слова більше не викликали яскравих потужних образів. Це дозволило розмовнику дистанціюватися від свого власного досвіду та зрештою, можливо, привело до кризи цивілізації [14].

Повертаючись до автоматичних текстів сюрреалістів, відзначимо в них невелику кількість неологізмів та синтаксичних порушень, що, на думку Ап. Стерьєпулу, свідчить про те, що «підсвідоме структуроване так само, як і мова» [7, с. 60] та для досягнення розуміння орієнтується на перенесення значення, тобто на

метафору та метонімію.

Андре Бретон, створюючи сюрреалістичні поезії, пропонує використовувати формулу П'єра Реверди: «Образ – чисте створіння розуму. Народитись він може не з порівняння, але тільки зі зближення двох більш-менш віддалених одна від одної реальностей. Чим більше віддаленими <...> будуть стосунки між реальностями, що зближуються, тим могутнішим виявиться образ, тим більше буде в ньому сили й поетичної реальності» [3, с.439].

Аналогічні ідеї знаходимо у автора ще одного Маніфесту Сюрреалізму, поета Івана Голля, який називав образ пробним каменем хорошої поезії: «Найпрекрасніші образи – ті, що самим прямим і швидким шляхом з'єднують елементи дійсності, далеко віддалені один від одного» [5, с. 450]. Поет пояснює, що якість образу визначається швидкістю «асоціацій в проміжку між першим враженням і остаточним його виразом» і відмовляється від абстрактних понять та таких характеристик вірша, як ритм, звучання, інтонація, розмір. Не слух, на думку поета, визначає якість поезії, а її візуальність [Там же].

Прикладом такого образу слугувала знаменита метафора Лотреамона, предтечі сюрреалістичних експериментів: «прекрасний, як випадкова зустріч парасольки і швейної машинки на анатомічному столі» [10, 287]. Ця метафора втілювала ідею нової краси і стала однією з емблем теорії і практики сюрреалізму. У романах «Надя» і «Шалене кохання» Бретон розвиває нову концепцію так званої «конвульсивної краси»: «В моєму уявленні немає краси – конвульсивної краси – інакше як в мить зустрічі руху і спокою» [4, 11]. Тільки від злиття одухотвореного з неживим, у момент зустрічі руху зі спокоєм досягається екстаз і народжується краса, «якій єдиній варто поклонятися» [Там же].

Тільки такі образи, на думку Бретона, здатні «змусити усвідомити фіктивний характер старих антиномій» [3, с. 431] та знайти ту точку духу, «в якій життя і смерть, реальне і уявне, минуле і майбутнє <...> вже не сприймаються як протиріччя» [1, с. 290]. І ось тоді, як писав Поль Елюар, «сила поезії буде діяти на людей як спокута. <...> все слова стануть священними, і <...> людина має лише закрити очі, щоб відчинилися двері в чудове» [1, с. 171].

На думку сюрреалістів, тільки через розрив з традиційними мовними методами та звичайними асоціаціями слів і мовних конструктів можна прийти до «істинної мови»: «Мова дана людині для того, щоб вона скористалася нею сюрреалістично» [11, с. 66].

Звідси величезна роль слова в сюрреалістичній поезії. Як писав Філіп Ламантіа,

«Поетичне Слово було трансцендентним, воно перевершувало грані самого себе і суспільства в прагненні стати співучасником космічного і навіть божественного порядку» [12, с. lix]. Для сюрреалістів «слова – це все» [1, с. 169]. Тому їх потрібно «плекати <...> в ім'я того простору, яким вони дозволяють себе оточити» [3, с. 438].

У сприйнятті ж сюрреалістичної поезії важлива моментальна інтуїтивна реакція, а вже потім раціональна інтерпретація. Як, наприклад, у вірші Поля Елюара:

*Ніч найдовша а шлях найясніший
Лампи я до вас ближче ніж світло.
Метелик птах звички
Розбите колесо моєї втоми
В ньому мій добрий гумор
Порожній знак і знак
На віялі курантів [6].*

Якщо подивитися на цей вірш з позицій сюрреалістичного вчення, згідно з яким первинним є слово, записане методом автоматичного письма, а не думка, що передує йому, то ми, поперше, відзначимо ряд лексем меліоративної конотації – *шлях, світ, добрий гумор, метелик*, які, справді, максимально не пов'язані семантично. Порушуючи семантичні зв'язки, слова вступають в нові асоціативні комбінації та викликають насичені емоційні образи. Уже в першому рядку поєднуються протилежності – *найдовша ніч* (а значить, темна) та *найясніший шлях* (цю фразу можна сприймати і в прямому сенсі, і в метафоричному), що додатково підкреслено відсутністю розділового знаку (коми). Лексичне значення слова *найясніший* «перегукується» з двома іншими – *лампи, світло*.

Абстрактні поняття набувають конкретних візуальних образів через метафоричні перенесення – *птах звички, колесо втоми*. Звуковий образ курантів також «візуалізовано» – *віяло курантів*.

Більшість словосполучень неможливо пояснити логічними законами мови. Ролан Барт називав подібну практику «кризою денотації» [2, с. 293], а Ап. Стерьєпулу – «ланцюжком звільнених від словникового тягаря позначувальних» [7, с. 60].

Сенс мовної одиниці народжується тільки в просторі тексту і практично повністю залежить від оточення, в яке вона потрапляє, та має винятково суб'єктивний характер.

Авторські семантичні неологізми, метафора, метонімія, специфічний підбір слів, що створюють певний настрій – такі особливості мови сюрреалістичної поезії.

Висновки та перспективи дослідження. Експериментуючи з віршем, у якому зовнішній світ заперечується заради того світу, який людина відкриває в собі, сюрреалісти кардинально змінюють функцію мови. Мовні експерименти

дозволяють поетам вирватися з-під впливу абстрактного мислення і встановленої мовної системи.

На думку Р. Барта, є в такому руйнуванні мови щось урочисте [2, с.293]. Чи змогли сюрреалісти розширити потенціал мови – супер завдання, до вирішення якого прагнув весь авангард початку ХХ століття – все ще залишається відкритим питанням, яке потребує серйозного вивчення.

Список використаної літератури

1. Антология французского сюрреализма. 20-е годы. / Сост., пер. с франц., коммент. С.А. Исаева и Е.Д.Гальцовой. – М.: «ГИТИС», 1994. – 392 с.

2. Барт Р. Семиотика. Поэтика (Избранные работы). Пер. с фр. / Сост., общ. ред. и вступ. ст. Г. К. Косикова. / Ролан Барт. – М.: Прогресс, 1989. – 616 с.

3. Бретон Андре. Манифест сюрреализма 1924 года // Хрестоматия по культурологии: Учеб. пособие / Составители: Лалетин Д. А., Пархоменко И. Т., Радугин А. А. Отв. редактор Радугин А. А. – М.: Центр, 1998. – С. 426–446.

4. Бретон Андре. Безумная любовь. Звезда кануна. Пер. с фр. и послесл. Т. Балашовой. / Андре Бретон. – М.: Текст, 2006. – 190 с.

5. Голль И. Манифест сюрреализма // Хрестоматия по культурологии: Учеб. пособие / Составители: Лалетин Д. А., Пархоменко И. Т., Радугин А. А. Отв. редактор Радугин А. А. – М.: Центр, 1998. – С. 449–451.

6. Елюар П. Вибрані вірші [Електронний ресурс] / Поль Елюар. – 2011. – Режим доступу до ресурсу: https://www.e-reading.club/bookreader.php/1049289/Elyuar_-_Vibrani_virshi.html.

7. Стерьёпулу Ап. Элені. Введение в сюрреализм. Пер. Л. Акопяна. / Элені Ап. Стерьёпулу. – Львов: БаК, 2008. – 144 с.

8. Токарев Д. «Между Индией и Гегелем»: творчество Бориса Поплавского в компаративной перспективе // Д. Токарев. – М.: Новое литературное обозрение, 2011. – 352 с.

9. Фещенко В. В. Языковой эксперимент в русской и английской поэтике 1910-30-х гг.: автореф. дис. ... канд. фил. наук: спец. 10.02.19 “Теория языка” / Владимир Валентинович Фещенко. – Москва, 2004. – 26 с.

10. Энциклопедический словарь сюрреализма. – М.: ИМЛИ РАН, 2007. – 584 с

11. Gascoyne D. A Short Survey of Surrealism / David Gascoyne. – Great Britain: Shervel Press, 1936. – 162 p.

12. Lamantia Philip. The Collected Poems of Philip Lamantia. / Edited by Garrett Caples, Andrew Joron, and Nancy Joyce Peters. Foreword by Lawrence

Ferlinghetti. – University of California Press Berkeley and Los Angeles, California, USA, 2013. – 438 p.

13. Plumbley M. David Gascoyne. Interview [Электронный ресурс] / Mike Plumbley // Critique Magazine. – Режим доступа: <http://critique-magazine.com/article/gascoyne.html>

14. Quinn Shelley. Surrealist imagery and the right brain. A thesis. / Shelley Quinn. – The University of Alberta. Edmonton, Alberta, 1985. – 300 p.

REFERENCES

1. *Anthology of French surrealism. 20-th years* [Antologija francuzskogo sjurrealizma. 20-e gody] / Sost., per. s franc., komment. S.A. Isaeva i E.D.Gal'covoj. – М.: «GITIS», 1994. – 392 s.

2. Bart R. *Semiotics. Poetics (Selected Works)*. [Semiotika. Pojetika (Izbrannye raboty)]. Per. s fr. / Sost., obshh. red. i vstup. st. G. K. Kosikova. / Rolan Bart. – М.: Progress, 1989. – 616 s.

3. Breton Andre. *Manifest of Surrealism 1924* [Manifest sjurrealizma 1924 goda] / Andre Breton // Hrestomatija po kul'turologii: Ucheb. posobie / Sostaviteli: Laletin D. A., Parhomenko I. T., Radugin A. A. Отв. redaktor Radugin A. A. – М.: Centr, 1998. – S. 426-446.

4. Breton Andre. *Insane Love. The Eve Star*. [Bezumnaja ljubov'. Zvezda kanuna] / Andre Breton. Per. s fr. i poslesl. T. Balashovoj. / Andre Breton. – М.: Tekst, 2006. – 190 s.

5. Goll' I. *Manifest of Surrealism* [Manifest sjurrealizma] // Hrestomatija po kul'turologii: Ucheb. posobie / Sostaviteli: Laletin D. A., Parhomenko I. T., Radugin A. A. Отв. redaktor Radugin A. A. – М.: Centr, 1998. – S. 449-451.

6. Eljuar P. *Selected poems* [Vibrani virshi] [Elektronnij resurs] / Pol' Eljuar. – 2011. – Rezhim dostupu do resursu: https://www.e-reading.club/bookreader.php/1049289/Elyuar_-_Vibrani_virshi.html.

7. Ster'jopulu Ap. Jeleni. *Introduction to Surrealism* [Vvedenie v sjurrealizm]. Per. L. Akopjana. / Jeleni Ap. Ster'jopulu. – L'vov: BaK, 2008. – 144 s.

8. Tokarev D. “*Between India and Hegel*”: works of Boris Poplavsky in the comparative perspective [«Mezhdu Indiej i Gegelem»: tvorcestvo Borisa Poplavskogo v komparativnoj perspektive] // D. Tokarev. – М.: Novoe literaturnoe obozrenie, 2011. – 352 s.

9. Feshchenko V. V. *Language experiment in Russian and English poetics of the 1910s-1930s*. [Jazykovoј jeksperiment v russkoј i anglijskoј pojetike 1910-30-h gg.]: avtoref. dis. ... kand. fil. nauk : spec. 10.02.19 “Teorija jazyka” / Vladimir Valentinovich Feshhenko. – Moskva, 2004. – 26 s.

10. *Encyclopedic Dictionary of Surrealism* [Jenciklopedicheskij slovar' sjurrealizma]. Moscow: IMLI RAN Publ., 2007. – 584 p.

11. Gascoyne D. A Short Survey of Surrealism / David Gascoyne. – Great Britain: Shervel Press, 1936. – 162 p.

12. Lamantia Philip. The Collected Poems of Philip Lamantia. / Edited by Garrett Caples, Andrew Joron, and Nancy Joyce Peters. Foreword by Lawrence Ferlinghetti. – University of California Press Berkeley and Los Angeles, California, USA, 2013. – 438 p.

13. Plumbley M. David Gascoyne. Interview [Электронный ресурс] / Mike Plumbley // Critique Magazine. – Режим доступа: <http://critique-magazine.com/article/gascoyne.html>

14. Quinn Shelley. Surrealist imagery and the right brain. A thesis. / Shelley Quinn. – The University of Alberta. Edmonton, Alberta, 1985. – 300 p.

Л. ПРАДИВЛЯННАЯ ЛИНГВОПОЕТИЧЕСКИЙ ЭКСПЕРИ- МЕНТ СЮРРЕАЛИСТОВ В РЕФЛЕКСИИ ЕГО ТЕОРЕТИКОВ И ПОЭТОВ

Статья посвящена анализу теоретических работ основателей и поэтов сюрреализма, освещению характера сюрреалистического эксперимента со словом и обобщению идей теоретиков и практиков этого движения относительно целей и языковых средств создания сюрреалистических образов. Рассмотрены эстетические принципы сюрреализма, проанализированы языковые доминанты сюрреалистической поэзии. В качестве ключевой категории сюрреализма выделено образ, который позволил поэтам углубиться в исследование подсознательного.

Ключевые слова: сюрреализм; Андре Бретон; автоматическое письмо; сюрреалистический образ.

L. PRADIVLIANNA LINGUISTIC EXPERIMENT OF THE SURREALISTS IN THE REFLECTIONS OF ITS THEORISTS AND POETS

The article analyzes the theoretical works of the founders and poets of surrealism, outlines the nature of the surrealist experiment with words and summarizes the ideas of theorists and practitioners of this movement in relation to the goals and language tools for creating surreal images. The author considers aesthetic principles of surrealism, the language and analyzes linguistic features of surrealist poetry. The key category of surrealism is an image which allows poets to delve into the study of the subconscious.

Key words: surrealism; André Breton; automatic writing; surreal image.

L. PRADIVLIANNA LINGUISTIC EXPERIMENT OF SUR- REALISTS IN REFLECTIONS OF ITS THEO- RISTS AND POETS

Surrealism, which first was announced as an avant-garde movement in literature of France in early XX century, still attracts attention of scholars. Analysis of contemporary literature on surrealism reveals a significant number of scientific works regarding different aspects of this phenomenon whereas the issue of linguo-poetic experiment hasn't been properly studied yet.

Linguistic experiment is understood by contemporary scientists as an activity, aimed at artistic and/or scientific research of one's own aesthetic and cognitive limits/abilities is based on the creative process of maximal disclosure of the language potential [Feshchenko, p. 1].

André Breton and his followers regarded the surrealist movement as a protest against logic and rationalism of Western civilization. The surrealists, inspired by the discoveries of S. Freud, called for the revival of the rights on imagination and tried, through an appeal to the subconscious and dreams, to radically change the way in which one sees life and organizes the world.

Surrealism's basic principles are the strengthening of contradictions and automatic writing, the latter one is often described as a quick monologue with minimal interaction with the rational mind, in which critical consciousness does not have time or chances to make any judgment. Thus in automatic writing the word precedes the thought.

This leads to creation of unexpected and provocative images, which, according to surrealists, are not only born in the subconscious, but are the direct expression of subconscious desires, fears, taboos. Surrealists were convinced that only through the break with traditional linguistic methods and ordinary associations of words and linguistic constructs one can obtain the "true language".

The core category of surrealism is an image which allows poets to delve into the study of the subconscious. Linguistic peculiarities of surrealist poems are author's semantic neologisms, metaphors, metonymy, specific selection of words, which create a certain mood.

Linguistic experiments allowed the poets to break free from the influence of abstract thinking and the established language system. But whether they managed to expand the potential of the language – a super task that the whole avant-garde of the early XX aimed at, is still an open question that needs further study.

Стаття надійшла до редакції 10.04.2018